LAISVOJI LIETUVA

Naujasis Jungtinių Amerikos Valstybių Prezidentas Harry S. Truman.

El Presidente Harry S. Truman, nuevo Presidente de los Estados Unidos, al ocurrir la inesperada muerte de Franklin D. Roosevelt. Antes de ser electo vicepresidente de la nación, el Presidente Truman fué miembro del Senado de los Estados Unidos, por el estado de Missouri.

Lietuvos Praeitis

Lic. Vladas Staniliūnas
Mokslinėj LAISVOSIOS LIETUVOS misijoj

SENOVĖS LIETUVIŲ RELIGIJA.

Lietuvis gamtos vaikas. Jis prie jos prisirišęs, ją myli, garbina. Drauge su visomis arijų tautomis senovės lietuvis buvo gamtos garbintojas, pagonas.

Senovės lietuvis, neturėdamas supratimo apie tikrąjį Dievą, stebėjo dangaus mėlynę, saulę, mėnulį, sietyną, aušrinę ir kitus jam nesuprantamus, bet didingus, pasireiškimus, ir, juos laikė dievais. Deliai savo įspūdingo pasireiškimo, perkūnas buvo laikomas vienas iš galingiausių dievų. Kiekvienas dievas turėjo atskirą sritį ir vienas kitam nepriklausė. Žodis dievas jiems reiškė galingą dangaus mėlynės valdovą, tėvą, globėją. Reikia juos gerbti ir garbinti, nes jie siunčia šilumą, šviesą, lietų. O jei prasikalsti, tai smarkusis perkūnas ne tik pagąsdina, bet dar gali ir nubausti.

Lietuvis praktiškas žmogus. Jis bedirbdamas žemę ir ją sudievina. Kad žemė išduotų gerą derlių, reikia gerbti derliaus vaisių ir žiedų davėją — dievą. Įsivaizdindavo net atskirų ūkio sričių dievus, pavyzdžiui, linų, lauksargių, miškų, ežerų, namų, gyvulių ir t.t.

Žmogaus likimą lemiančios deivės kurios ateinančios prie gimstančio žmogaus ir valdančios jo gyvenimą iki pat mirties, buvo vadinamos l a u m ė m i s.

Trumpai tariant, kas senovės lietuviui buvo nesuprantama, įspūdinga arba savo jėgomis neatsiekiama, buvo laikoma ypatingoj pagarboj, dievinama.

Ypatingai reikšmingą vietą senovės lietuvių religijoj užėmė ugnis. Tai ne tik dievybė, bet ir tarpininkė su kitomis dievybėmis. Ugnyje degindavo dievams aukas. Kai kuriose vietose ugnis buvo degnama nuolat, — amžinoji ugnis. Ją saugodavo, kurendavo tinkamos, netekėjusios mergaitės, vadinamos vaidelutėmis.

Į pomirtinį gyvenimą senovės lietuvių tikėjimas artimai panašus į krikščionišką tikėjimą. Lietuvis tikėjo į pomirtinį amžiną gyvenimą: ir miręs gyvens panašiai kaip gyveno šiame gyvenime. Todėl į jo karstą reikia sudėti jo vartotus daiktus bei įrankius, nes jie bus reikalingi nabašninko pomirtiniame gyvenime. Pomirtinis gyvenimas buvo vadinamas d a u s o m i s. Tikėdavo, kad artimųjų vėlės draugauja su gyvaisiais. Jos apsigyvendavusios gyvuliuose bei medžiuose, laidotuvių vietose ir globojančios savo šeimas. Šeimos gi, pagerbti savo savo artimųjų vėles, surengdavo šventes, vadinamas v ė l i n ė m i s.

Kadangi lietuviai dažniausiai gyvendavo tarp miškų, ir susidurdavo su jų klaikuma ir slaptybėmis, tai savaimi aišku, kad tik tenai, anot jų, turėjo gyventi dievai. Taigi šimtamečius ąžuolus ir net ištisus miškus reikia gerbti, šventais laikyti. Todėl specialių pastatų dievams pagerbti nestatydavo. Jei statydavo, tai tiktai aukurą su reikalingais apeigoms įrengimais. Tos šventovės buvo vadinamos alkomis, žinyčiomis, romuvomis ir t t. Buvusių šventovių vietas rodo vietovardžiai: Perkūnkalnis, Šventkalnis, Alkaragiai, Romuva, Romainiai, Rominta, Ramygala, Rambynas, Raguva, Ragainė, Ražinėnai ir t t.

Antroji š ventovių rūšis buvo mirusiųjų vėlėms pagerbti: kapinės, lavonų deginamosios vietos, vėlinių apeigų atliekamosios vietos.

Žmonės, kurie atlikdavo dievų ir dvasių garbinamąsias apeigas, vadinosi vaidilomis, krivіais, žiniais, kanklininkais.

Bendrai, senovės lietuviai prie savo religijos buvo labai prisirišę. Tai viena iš pagrindinių priežasčių kodėl krikščionybė negreit teprigijo ir įsigalėjo Lietuvoje. Apie krikščionybę Lietuvoje kalbėsime kiek vėliau.

KETVIRTĮ AMŽIAUS

Urugvajaus lietuvių kolonijos kapelionas, gerb kun. lic. St. Grigaliūnas, sekmadienį, gegužės mėn 6 d. š m ypatingai kukliai ir nedideliame artimesniųjų vietos lietuvių būrelyje, paminėjo savo vardines ir 25 metų jo visuomeniško bei spaudos darbo sukaktį.

Tai jau žymi gražiausio amžiaus dalis, kurią gerb sukaktuvninkas, be savo tiesioginių pareigų yra atidavęs lietuvybės ir lietuviškojo spausdinto žodžio darbui.

Negalim nepažymėti, kad gerb. kapelionas rūpestingu atsidėjimu ir nesireklamuodamas dirba. Jo gabios plunksnos raštai, kuriais taip dažnai ir sumaniai gina Lietuvos Nepriklausomybės reikalą, nuolat ir čia puošia įtakingų Urugvajaus dienraščių bei periodinių leidinių puslapius.

Šia proga malonu linkėti gerb. sukaktuvninkui ilgiausių Metų ir tos ištvermingos lietuviškos energijos, didžiam pavergtos Tėvynės darbui.

Rašų Petras.

Dėl vietos stokos, šiame numeryje negalėjome patalpinti «Laisvosios Lietuvos» prenumeratų sąrašą. Jis tilps sekančiame žurnalo numeryje.

Administratorius.

LAISVOJI LIETUVA

Mėnesinis - Kultūros - Mokslo - Meno - Visuomenės - Kovos - Žurnalas

Metai (Año) I | Montevideo, Gegužis - Mayo 1945 | Nr. 7

LITUANIA LIBRE

REVISTA MENSUAL

Para difundir el Humanismo, la Cultura, las Ciencias, Artes y Letras y para defender el Derecho de Vivir hasta por más pequeños y debiles que sean

EDITADA por la

ASOCIACION CULTURAL URUGUAY - LITUANIA

Aprobada y reconocida por la Ley del Gobierno Superior de la Nación, con la Personeria Juridica en el año 194

Organo oficial y propiedad ntelectual de la mismo, impreso en la IMPRENTA FORTALEZA

Redacción, Administración e Imprenta Rio de Janeiro 4001 - CERRO

Redactor Responsable: JULIAN JAZAUSKAS, Berna 2347 - CERRO.

Administrador: JOSE BABILIUS C. Ansina 1024. Montevideo.

Leidžia Urugvajaus Lietuvių Kultūros Draugija.

Metinė prenumeratos kaina:

Urugvajuje $ 1.50 U.
Argentinoje $ 3.00 A.
J. Amerikos V. 1 dol.

Perlaidas siųsti žurnalo administratoriaus Vardu; raštus - Redakcijos:

LITUANIA LIBRE
Rio de Janeiro 4001,
Cerro, Montevideo,
Rep. O. del Uruguay.

El Artículo De La Sra. Eleanor Roosevelt

Cuando se ha vivido largo tiempo en estrecho contacto con la pérdida y el dolor, que hoy predomina en el mundo, y cuando el pesar personal pareciera perdido en la tristeza general de la humanidad doliente, entonces hay un solo medio por el cual los que vivimos podemos honrar a los muertos que dieron su vida por la causa de la libertad y de la justicia. Cayeron en la esperanza de que, a través de sus sacrificios, se construiría una paz perdurable y que un mundo más justo mas digno, afloraria para la humanidad. Mientras mi marido se hallaba en Albany (capital del Estado Nueva York), y durante varios años después, en Wáshington, su interés primario fué llegar a ver que el ser humano recibiera una mejor oportunidad de vivir dignamente, para alcanzar su libertad y su felicidad. Este sentimiento fué lo que le llevó a interesarse siempre por los problemas de los grupos minoritarios, de cualquier grupo que se hallara en desventaja.

Cuando los negros nubarrones de la guerra se cirnieron sobre la tierra y el inevitable compromiso de esta nación se hizo más evidente, su objetivo fué siempre uno: tratar y estudiar los problemas bélicos, políticos y económicos, de manera que, eventualmente, se llegara a construir una poderosa organización que hiciera imposible toda guerra futura.

Todo hombre público, en el decurso de los años, tiende a crearse algunos enemigos, pero cuando la parca nos lo arrebata, sus principales objetivos aparecen claramente y los que quedamos, esperamos que el espíritu de unidad despierte a los pueblos y a sus lideres para que éstos puedan alcanzar aquellos mismos objetivos.

Abraham Lincoln nos fué arrebatado antes de lograr la unión dentro de la patria. Su pueblo no le respondió, dividiendo asi a la nación durante muchos años.

Woodrow Wilson tampoco pudo ver su obra terminada y en aquella oportunidad, los pueblos del mundo no supieron dar cuerpo a su enorme y humanitaria visión.

Quizás, en su sabíduria, el todopoderoso esté tratando de señalarnos de que los líderes pueden trazar mapas, caminos, derroteros que lleven a la humanidad hacia una paz duradera, pero que son los pueblos y muchos lideres quienes deben encargarse de la construcción. Obras de esta magnitud no pueden ser emprendidas por un solo hombre, ni la responsabilidad puede descansar sobre sus hombros. De manera que, cuando llega el momento para los pueblos de asumir la responsabilidad y llevar todo el peso de la carga, el todopoderoso interviene, lo llama a un bien ganado descanso y nos concede en su inconmensurable bondad la sabíduria y el valor para construir un mundo pacifico, con justicia y oportunidades para todos los pueblos del mundo. Aceptemos su gracia.

Y ahora, deseo hacer llegar una palabra de gratitud personal a los numerosos pueblos que enviaron mensajes de afecto y condolencia durante estos últimos días. Mis hijos y yo les estamos profundamente agradecidos.

Sujetémonos, por fin, a la siguiente trinidad: f é, e s p e r a n z a, c a r i d a d. Y no olvidemos que la mayor de las tres, es la c a r i d a d.

Naujo S. Amerikos Prezidento Trumano Kalbos Santrauka

Truman yra pasakęs porą turiningų ir daug žadančių kalbų, kurių ištraukas čia pateikiame «Laisvosios Lietuvos» skaitytojams:

«Taika niekad nebus pastovi, jeigu leisime pavojingiems mūsų priešams, kad projektuotų naujus karus. Šiame nedideliame pasaulyje būtų laiko gaišimas ieškoti apsaugos geografiniai strateginėse pozicijose.

Tikroji apsauga randasi teisėtume ir teisės įstatyme. Čia, Jungtinėse Valstybėse esame ilgai ir su pasišventimu dirbę socialės santvarkos nustatymui. Mūsų laikais yra daug padaryta demokratinės santvarkos labui. Sunkomis ateities dienomis galime laukti keblių klausimų atnarpliojimo, bet turėdami iš savo tėvų paveldėtą pasitikėjimą nugalėti sunkumus drąsiai žiūrime į ateitį. Kovos laukuose esame padarę tokių darbų, kuriais tapo nustebintas visas pasaulis, tokiu pat pasiryžimu esame nusiteikę ginti mūsų gyvenimo formas. Dėka ypatingam mūsų tautos energiškumui, padedame išsilaisvinti ištisoms tautoms. Laipsnis po laipsnio vergijos pančiai yra sutraukomi laisvės pajėgų.

Noriu pabrėžti, kad visos mūsų tautos gerbiamo F. D. Roosevelto nustatytos gairės pergalės ir geresnės pasaulinės santvarkos įvedimui bus nekeičiamos. Jo pastangos ir pasiaukojimas žmonijos labui yra neįmanomos atlyginti visame savo mąste. Jis yra užsitarnavęs amžinos ir niekad neužmirštamos pagarbos. Jo pasiaukojimo ir nenuilstamo bei sumanaus darbo dėka teisėtumo ir laisvės šviesa pradeda aušti viso pasaulio horizonte.

Mūsų protėviai yra pasiekę Amerikos krantus ieškodami šiame kontinente religinės tolerancijos, politinės laisvės ir ekonominio gerbuvio. Dėl šių fundamentalių tikslų jie yra rizikavę savo gyvybėmis. Dabar labai gerai žinome, kad šios pagrindinės teisės gali būti išlaikytos tik akylaus budėjimo dėka, kurio kertė yra žmonijos laisvės siekimas.

Kartaus nusivylimo pagauti kai kurie mano, kad karai yra neišvengiami. Tragiško fatališkumo slėgiami, jie tvirtina, kad visada buvę karų, tai jų esą neišvengiina ir ateityje. Geros valios vyrai ir moterys neprivalo pasiduoti tokiam pralaimėjimo skleidimui. Žmonijos ateities perspektyvos nėra tokios liūdnos. Pačiu sunkiausiu šio karo metu ištisos tautos, kokios tai slaptos pajėgos skatinamos, yra išlaikiusios nepalaužiamą viltį nusikratyti brutalės jėgos joms primestos prievarta. Kuomet joms buvo tvirtinama, kad nusilenkimas jėgai yra vienintelė jų išeitis, tai viltis ir pasitikėjimas teisėtumo galiai joms rodė pergalės kelią. Viltis ir pasitikėjimas teisėtumo galia joms rodė pergalės kelią. Viltis ir pasitikėjimas teisėtumui buvo slaptasis ginklas išsilaisvinimo kovoje. Užpuolikai nepajėgė pavergti žmonių sąmonės. Kol bus gyva viltis ir pasitikėjimas teisėtumui žmogaus valia nepavergiama.

Taikos principų laužymas, nežiūrint kur jis pasireikštų, daro rūpesčių visoms taiką ir teisėtumą mylinčioms tautoms.

Didžiųjų tautų yra tokia pat pareiga, kaip ir mažųjų gerbti taikos ir teisėtumo nuostatus, o jų prievolė: neužvaldyti pasaulį, bet padėti kitoms tautoms.

Neužtenka vien trokšti taikos. Privalome darbuotis, o jei bus reikalo, tai ir kovoti dėl jos».

Atidarant S. Francisco suvažiavimą prezidentas Truman tarp kitko yra pasakęs:

— Skirtumų ir susidūrimų tarp atskirų asmenų ir tarp tautų visada pasitaikys, bet faktinai, šie pasireiškmai, jeigu jie įterpiami į tamtikrus įstatymų rėmus, tai tampa ne neigiamu, bet teigiamu pasireiškimu. Kiekvienas progreso dėsnys pasireiškia nuomonių skirtume ir pirmyneiga taikose prie tiesos ir sąmoningumo sąvokos.

Netolimoje praeityje mūsų priešai yra ganėtinai įrodę, kad tuomet įvyksta sukniužimas, kuomet nėra tolerancijos laisvai galvoti. Dabar jau nebegalima įkinkyti į režimą padorią samonę nesukeliant pasipriešinimo. Konkrečiai sakant, šio mūsų suvažiavimo tikslas yra sudaryti tinkamą mašiną išsprendimui ginčių tautoms susikivirčyjus. Negalime daugiau leisti, kad viena ar kelios tautos bandytų spręsti savo pretenzijas bombų ar durtuvų pajėga. Jeigu toliau tatai toleruotume, tai prisisavintume savo priešininkų filosofiją, kuri sako: «jėga pagamina teisę». Tokio orgumento paneigimui, o jį būtinai turime paneigti, esame verčiami sutverti taikos organizmą ir duoti jam tinkamą ginklą. Turime kartą nusistatyti visam laikui, pavartodami priešingą orgumentą, o būtent: «ne jėga gamina teisę, o teisė gamina jėgą». Kitaip sakant, ne to teisybė, kuris turi daugiau ,bombų ar durtuvų, bet ano, kuris turi daugiau tiesos».

Mes lietuviai, gindami Lietuvos teisę būti nepriklausoma valstybe esame ne vieni, nes už teisėtumą pasisako Trumano lūpomis ir S. Amerika.

Demokratas.

Baisus Reginys Hitleristinio Pragaro Duris Pravėrus

Gal ir senovės laikais pasaulis nėra matęs tokių žiaurenybių ir žvėriškumo, kokiu pasilieka istorijos lapuose daugiau kai dešimts metų Vokietijoje vyravęs hitlerininkų režimas.

Šio režimo vaisiais, kuriais dažnai žavėdavosi ir kitų kraštų atžagareiviškasis elementas, pradeda tik dabar kilti viešumon. Štai anglų kariuomenė, netoli Hannover miesto užtiko koncentracijos stovyklą «Belsen». Toje stovykloje buvo laikoma pastoviai apie 60.000 vyrų, moterų ir vaikų. Tai politiniai nusikaltusiųjų žudymo ir kankinimo vieta. Santarvininkų komisija, kuri lankė šią stovyklą, sako:

«Daleidžiama, kad anksčiau čia buvo laikoma 60.000 žmonių, bet 30.000 mirė. Liko tik 29.000 moterų, 10.000 vyrų ir 500 vaikų. Moterų skyriuje, prieš pat vaikų akis, kokių 60 metrų ilgio ir stalo aukščio lavonų eilė. Buvo atsitikimų, kad badą alkstantieji kaliniai valgydavo išėmę mirusiųjų širdį, plaučius, kepenis, nes jokios mėsos pas badu mirštančius nebūdavo.

Internuotųjų tarpe esą visokių tautybių: vokiečių, prancūzų, lenkų, belgų, čekų ir kitų tautybių. Labai galimas daiktas, kad, kad buvo ir lietuvių.

«Tai baisus, juodasis urvas», sako vienas anglų gydytojas. «Mirusieji guli ne tik eilėse, bet ir pačioje stovykloje».

Rastas vienas kambarys, kuriame buvę itaisyta 48 kartuvės. Čia hitlerininkai kardavę pasmerktuosius mirti.

Anglų spauda rašo, kad stovyklos komendantas įvedęs madą lupti nuo pakartųjų ir šiaip nužudytųjų odą, kuria paskui budavusi papuošiama Hitlerio knyga «Mein Kampf» (Mano Kova). Komendanto žmona iš žmonių odos turėjusi pasidarius ornamentus, kuriuos Anglijos parlamento narių komisija, kuri lankė šią stovyklą, pridėjusi prie bylos.

Kitą labai didelę koncentracijos stovyklą užtiko amerikiečiai ties Miunchenu, netoli miestelio Dachau. Prie šios stovyklos rasta 50 vagonų prikrautų pusiau sudegintų lavonų. Dachau stovykloje, kaip sako amerikiečių spauda, daugiausia buvę laikomi pačios Vokietijos piliečiai, antihitlerinių pažiūrų žmonės. Panašių koncentracijos stovyklų, kaip sako S. Amerikos ir kitų kraštų spauda, yra rasta kelios dešimtys, bet daugiausia pasižymėję žvėriškumu yra čia suminėtos.

Tai toki hitlerininkų darbai, kuriuos čia tik trumpai suminėjome, iškyla viešumon. Perduodant ši straipsnį redakcijai mus pasiekia naujų, dar baisesnių dalykų, kuriuos tikimes patalpinti sekančiuose «L. L.» numeriuose.

Pravartu pastebėti, kad gal negeresnių dalykų rastų, jeigu kada nors pakeltų uždangą ir darbiečių garbiname rojuje, kur irgi yra jau nuo senai praktikuojama koncentracijos stovyklos, prievartos darbai ir žiaurus politinių priešininkų persekiojimas.

Lietuvis.

Neapsimokėjusiems prenumeratos, žurnalas kreditan nebebus siunčiamas. Kuriems jis patiko, prašome užsiprenumeruoti

PRAŠO BALTIJOS VALSTYBĖMS NEPRIKLAUSOMYBĖS

Populiariausis Montevideo dienraštis «El Dia» savo laidoje iš 7. V. 45. įdėjo «United Press» telegramą iš San Francisco, kurioje sakoma, kad lietuvių kilmės gyventojai Jungtinėse Amerikos Valstybėse įteikę San Francisco Konferencijai protestą prieš Baltijos valstybių inkorporavimą Rusijon.

Tuo pačiu kartu lietuviai prašo, sako telegrama, kad būtų suteikta proga Lietuvai išsirinkti valdžią demokratiškų rinkimų formoje, kontroliuojant Sąjunginėms Tautoms, tuojau po to, kaip tik bus atitraukta rusų kariuomenė iš Pabaltijos valstybių teritorijų ir bus sugrąžinti visi ištremtieji ir darbininkai - vergai. Pretenduojama, kad Latvijai ir Estijai, kartu su Lietuva, būtų leista prašyti vietos, kiekvienai atskirai, tarptautinės taikos suorganizavimui Konferencijoje.

Greičiausia, kad tai bus vaisius kilniųjų Amerikos Lietuvių Tarybos pastangų kovoje už Nepriklausomos Demokratinės Lietuvos atstatymą.

Pereitame «Laisvosios Lietuvos» numeryje yra tilpęs Amerikos Lietuvių Tarybos pareiškimas — Žodis Amerikos Lietuvių Visuomenei — Kam teko perskaityti tą pareiškimą, tam nesunku bus nusimanyti apie tuos didelius darbus, kuriuos Amerikos Lietuvių Taryba yra jau nuveikusi ir kuriuos dar ketina nuveikti.

J. L. T.

MUSOLINI BAIGĖ SAVO DIENAS

Buvęs fašistinės Italijos diktatorius, Benito Musolini, baigė savo dienas. Oficialiai iš Romos paduodamos žinios sako, kad Milano ir kituose šiaurinės Italijos miestuose prasidėjus generaliniam darbininkų streikui, kurį sekė platus liaudies sukilimas, Musolini ir jo buvusieji ministrai bei fašistinė milicija, neturėdami išeities, kreipėsi į Italijos Išlaisvinimo Komitetą žadėdami pasiduoti, jei šis pasižadėsiąs garantuoti jam ir jo ministrams gyvybę, bet Italijos šiaurėje veikiąs I. I. Komitetas atsakęs, jog gali pasiduoti tik be salygų. Prie šių apystovų B. Musolini ir jo buvusieji ministrai bandė pabėgti, bet pakliuvę į sukilusios liaudies partizanų rankas. Liaudies tribunolo sprendimu, buvo pasmerktas mirti pats Musolini ir dar 16 jo draugų. Tilpusieji spaudoj pranešimai sako, kad girdėdamas mirties sprendimą Musolini kreipdamasis į liaudies tribunolą, taip pasakęs: «išgelbėkite mano gyvybę, aš jums duosiu Imperiją»! Sušaudymas įvykęs miestelyje Dongo, bet paskui lavonai buvę atvežti į Milano aikštę, kur anksčiau fašistai šaudę savo priešus ir jų papročiu aikštėje palikti kuriam laikui.

Bijo Teisybės.

Urugvajaus Vidaus Reikalų Ministras p. Dr. Carbajal Victorica paskutinėmis šių metų balandžio mėnesio dienomis paskelbė spaudoje labai įdomų atsakymą U. R S. S. Pasiuntinybei Montevidejuje, tarpininkaujant Užsienio Reikalų Ministerijai.

Iš minėto rašto aiškėja, kad U. R. S. S. Pasiuntinybė surinkusi visą eilę laikraščių, kuriuose tilpo ar telpa nepalankūs sovietams straipsniai, prašo Urugvajaus Vyriausybę padaryti žygius, kad ateityje panašūs straipsniai nebepasirodytų.

Ponas Ministras labai išsamiame, septynių punktų. rašte, įrodo, kad:

1) Pagal mūsų Konstitucijos 28 straipsnį kiekvienas Urugvajuje gyvenąs ir įstatymams neprasikaltęs asmuo turi teisę laisvai reikšti savo įsitikinimus žodžiu, raštu ir tt. be ankstybesnio patikrinimo (sin necesidad de previa cenzura) paliekant atsakomybę autoriui.

2) Pas mus yra pilna laisvė politiniai galvoti ir valdžia neima atsakomybės už atskirų asmenų ar grupių pareikštas mintis per spaudą, radiją ir tt. Valdžia nėra įgaliota vesti per spaudą politinę propogandą. Taigi ji negali jos ir drausti. Toksai įsikišimas būtų laužymas laisvės principų.

3) Mūsų valdžia nėra sau monopolizavusi viešo galvojimo teisę. Tiktai diktatorinėse valstybėse visuomenė turi taip galvoti ir reikšti mintis kaip nori valdžia. Pas mus gi yra laisvoji demokratija: spauda nėra valdžios balsas, o tiktai laisvas atskirų asmenų pasireiškimas.

4) Jei spauda prasikalto prieš teisybę ar moralę, nukentėjęs turi teisę ieškoti teisybės įstatymo keliu.

5) U. R. S. S. Pasiuntinybė nepriklauso mūsų spaudai ir ne iš jos gyvena. Jos čionai buvimas yra Valdžios nutarimo pasekmė kurios Ministrai atsakomingi prieš visuomenės renktąjį Parlamentą. Taigi nėra ko spaudos bijoti.

6) U. R. S. S. Pasiuntinybė nepažindama gerai mūsų politinės atmosferos, pristato visą eilę jiems nepalankių laikraščių sąrašą. Teneužmiršta toji pat Pasiuntinybė, kad didžioji dalis jos pasmerktųjų laikraščių, stovinčių neabejotinai ant stipraus demokratinio pagrindo, buvo uolūs ir entuziastingi šalininkai užmegsti santykius su U. R. S. S.

7) Galop, tarpamerikiniai nuostatai, su paskutiniaja Meksikos konferencija priešakyje, numato šiame kontinente įstatymo keliu užtikrintą spaudos, žodžio ir religijos laisvę.

SPAUDOS BENDROVĖ («Circulo de la Prensa»), kurion įeina visų rimtesniųjų dienraščių ir savaitraščių atstovai, vienbalsiai priėmė rezoliuciją, užgirdami šitą Vidaus Reikalų Ministro elgseną prieš Sovietų Pasiuntinybės norą suvaržyti Urugvajaus spaudą. Minėtoje rezoliucijoje užgiria Urugvajaus Valdžios tvirtą nusistatymą laikytis demokratinių principų mąstymo laisvės atžvilgiu, kas yra tradicinis mūsų valdžios požymis ir pasisako, kad toje srytyje visuomet būsią valdžios rėmėjai.

L. S. G.

Redakcijos prierašas: «Išlindo yla iš maišo». Ruskeliai jau ir šiame kontinente daro žygius įvesti pas juos praktikuojamą «laisvę».

- Laisvosios Lietuvos - skaitytojams, atstovams ir rėmėjams.

Žurnalas «Laisvoji Lietuva» jokių subsidijų iš niekur negauna, jis iki šiol išsilaikė tiktai dėka kilnios sielos tautiečių paramai prenumeratomis, komerciniais skelbimais, aukomis, atstovavimu, rašymu ir platinimu. Todėl tikiu, kad bendras visuomeniškos lietuvių spaudos išlaikymas koyoje už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę mus visus vienodai įdomauja, išskiriant tuos tautiečius, kurie apgailestautinai, nuėjo tarnauti rudiesiems bei raudoniesiems Lietuvos okupantams.

Sunkoka žurnalo «Laisvoji Lietuva» ekonominė padėtis palengvės tiktai tuomet, jei visi kurie dar nėra apsimokėję už žurnalą, jį gaudami, malonės apsimokėti be atidėliojimų. «Laisvosios Lietuvos» išlaikymo pareiga vienodai liečia ir jos atstovus ir rėmėjus, platintojus ir visą kovojančią už «Nepriklausomą Demokratinę Lietuvą mūsų išeiviją Urugvajuje, Argentinoje, Brazilioje, Š. Amerikoj ir kituose kraštuose.

Tautiečiai nepamirškite, kad kiekvienas Tamstos pasiųstas «Laisvosios Lietuvos» numeris, stato šį klausimą: kur gauti lėšų sekančio numerio išleidimui?

Juozas Babilius
«L. L.» Administratorius,
Calle Ansina 1024 Apto. 6.
Montevideo R. O. U.

Susikūrė BALF Skyrius Argentinoje

Balandžio 29 d. 1945, įvyko Buenos Aires lietuvių patriotinių organizacijų atstovų susirinkimas, kuriame tapo įkurtas Bendro Amerikos Lietuvių Fondo Skyrius Argentinoje. Susirinkime BALF Skyriaus Argentinoje reikalą plačiai nušvietė kun. J. J. Jakaitis, kuris ir buvo įgaliotas minimam skyriui įkurti Argentinoje.

Dalyviai vienbalsiai pasisakė už BALF skyriaus Argentinoje reikalingumą ir pasižadėjo jame darbuotis su didžiausiu pasišventimu.

Viešu balsavimu BALF Skyriaus Argentinoje išrinkta valdyba iš sekančių asmenų:
Pirmininkas - Aušro Vartų bažnyčios klebonas kun. K. Vengras,
Vice pirmininkas — Juozas Nakutis,
2 ras Vice pirmininkas — E. Buzienė,
Sekretorius — Marija Šantarienė,
Iždininkas — J. Ališauskas ir vald. nariais: Jonas Žekys ir Balys Gokas.

Be to, nutarta šelpti, kaipo karo pabėgėlius: rašyt. K. Čibirą ir ponią Birutę Auštuolienę, buvusio Lietuvos Ministro Argentinoje žmoną. Jiems pašalpa buvo numatyta pe 60 dolerių mėnesiui.

Naujai įsikūrusio Bendro Amerikos Lietuvių Fondo Skyriaus Argentinoje šelpimui nuo karo pabėgėlių laukia plati darbo dirva. Bus šelpiami ne tik karo pabėgėliai, bet J.A.V. pavyzdžiu ir bendradarbiaujant su BALF Centru, bus renkami Lietuvos žmonėms drabužiai, kurie į Lietuvą bus pasiųsti, kai tik atsiras galimybė. Į šį darbą bus įtraukti Berisso, Rosario, Kórdobos, Tukumano ir kitų miestų lietuviai patriotai, kad darbas būtų energingas ir vieningas. Greičiausia bus virš minėtuose miestuose įkurtos BALF Skyriaus Argentinoje sekcijos, kurios galės veikti savystoviai, palaikydamos kontaktą su skyrium Buenos Airese.

Kaip Siaurės Amerikoje, taip Argentinoje iš darbo patys save išstumia tiktai lietuviškai kalbantieji Maskvos patriotai, kurie šmeižė ir šmeižia lietuvių karo pabėgėlius, o rūbais ir pinigais šelpti stengiasi tiktai bolševikų komisarus ir jų pakalikus. Jie turi savo fondus ir savo tikslus, todėl ir «A. L. Balsas» su savo krokodiliškais verkšlenimais tegu patarinėja jiems, bet ne lietuviams patriotams. Kaip BALF Junngtinėse Amerikos Valstybėse nekreipia dėmesio į Maskvos tarnu pastangas pakenkti taip tos organizacijos Skyrius Argentinoje nepaiso «A. L. Balso» intrigų.

Komunistai įsteigė vadinamą «Lietuvai Pagalbos Teikimo Komitetą», kaipo Rusijos šelpimo šaką ir jo siunčiamos dovanos eina raudonarmiečiams ir sovietiškiems valdininkams kartais su lietuviškomis pavardėmis. Taigi jie šelpia Rusiją, bet ne Lietuvą, o «A. L. Balsas» demagogiškai siūlo paremti jų darbą. Šia proga reiktų Norkų su Ožinsku paklausti, kodėl taip staigiai susilikvidavo jų «Lietuvos Gelbėjimo Komitetas», kai tik bolševikai antrą kartą Lietuvą okupavo? Ir ką tas komitetas Lietuvos žmonėms nusiuntė ar «klubo» naudai ištuštintus alaus bokalus?... Tik jau ne Norkui kitus patriotizmo mokyti!

J. Salunaitis.

REIKŠMINGAS ŠIAURĖS AMERIKOS EPISKOPATO BALSAS UŽ BALTIJOS KRAŠTŲ NEPRIKLAUSOMYBĘ.

Ryšyj su San Francisco konferencija sukurti naują Tautų Sąjungą tarptautinei taikai išlaikyti, Jungtinių Amerikos Valstybių vyskupai patiekė Amerikos Prezidentui laišką, kuriame pasisako už visų valstybių laisvę ir lygybę, kaipo vienintelį būdą pastoviai taikai garantuoti.

Tas svarbus pareiškimas ištisai paskelbtas Buenos Aires dienraštyje «El Pueblo» iš balandžio 23,24 dienos. Amerikos vyskupai pasisako prieš teisę didžiosioms valstybėms ir nurodo demokratijos ir maksizmo principų priešingumą. Laiške tvirtai ginamos Lenkijos ir Baltijos Valstybių teisės į nepriklausomą gyvenimą. Žemiau cituojame tą vyskupų laiško vietą, kur kalbama apie Baltijos valstybes:

— BALTIJOS VALSTYBIŲ LIKIMAS —

Skaitant oficiales informacijas apie dabartinės taikos diskusijas, mus aptemdo Trijų Didžiųjų Potencijų nejauki tyla linkui Lietuvos, Estijos ir Latvijos. Prieštaraujančiai padarytiems prieš 4 metus mūsų valdžios protestams, ir dar anksčiau duotiems sovietų valdininkų pažadams, viskas verčia manyti, kad tos tautos bus paliktos, be jų pačių laisvo ir neprievartaujančio apsisprendimo, toje valdžios sistemoje, kuri joms yra nejauki. Toje jų tragedijoje lydi jas visų laisvę mylinčių žmonių užuojauta. Mes laukiame, kuomet bus redaguojama ir tvirtinama galutinė taikos sutartis kad nepasirodytų joje, jog tos tautos, kurios taip pat myli savo nepriklausomybę, mūsų valstybės yra pasmerktos uždėtąja joms vergija.

Taip pat laukiame, kad mūsų valdžia išpildys, visa savo atsakomybe, visų išlaisvintų Europos tautų atstatymą pagal tikros demokratijos tvarką, įgalinančią visus piliečius naudotis jų žmogiškomis teisėmis, ir suteikiančią realės pažangos laikotarpį.

«Lietuvai Išlaisvinti Centras Argentinoj», šiomis dienomis pasiuntė Lietuvių Delegacijai San Franciske platų savo nusistatymo žodį ir įgaliojimą, kalbėti visų laisvų lietuvių vardu.

Kaip žinome, «L. I. C. A.» sudaro visos lietuvių organizacijos.

A. J. Putinas.

Mano Motinai

Dar ir dabar, rodosi tebematau kaip mano **motina** klupo prie kryželio pastatyto ant lango ir meldžiasi. Karts nuo karto jį pakėlusi prisispaudžia prie lūpų taip, jog jos lūpos įsisiurbia į kankinio žaizdą ir vėliau pamatai kai pasipila ašarų lietus, lyg norėdamas nuplauti iš žaizdos trykštantį kraują. Savo lūpas ji atitraukia tik tuomet, kai nuo ilgo kukčiojimo uždusta ir apalpsta.

Tai buvo tuojau po pereito Pasaulinio Karo, kai negrįžo jos sūnus.

Keliantis Lietuvai iš karo griuvėsių, rinkosi jos sūnūs iš visų pasaulio kampų ir užkampių: iš fronto, nelaisvės, Sibiro, Amerikos ir kitų pasviečių, bet mano motina nesulaukė sūnaus pargrįštančio iš karo. Ji bėgiojo po kaimus ir visas artimiausias parapijas klausinėdama, ar kuris iš sugrįžusiųjų nematė jos mylimo sūnaus? Nieks!

Nieko nesužinojusi laužė rankas, rovė sau plaukus, išliejo upelius ašarų. Per keletą metų ji kėlė ar gulė, dirbo ar meldėsi, vis verkė. Dažnai nakti pabudusi melsdavosi ir verkdavo. Raudodama išmetinėjo, kodėl ji gydė, kai turėjo pritrauktą ranką.

«Ar tam aš praleidau nemigos naktis», sakydavo ji sielvarto balsu, «kad išauginus sveiką paimtų koks atejūnas valdovas kanuo lėms pašarui. Ne! Nutraukdama nuo savo lūpų maistą auginau, tikėdamosi senatvėj turėti prie ko priglausti žilą galvą!

Valdovai neklausia kam motina augina. Jiems prireikė padidinti imperiją, ap'plėšti kaimynines žemes, kad žmonių pralietu krauju įrašyti savo vardą istorijon, pasistatyti ant žmonių kaukuolių paminklą. Va kam jie ima. Tai jų kilniausi siekimai.

Gaila buvo motinos, kuomet ji po visų tokių kančių mirė, bet ji išsivadavo nuo baisesnių kančių — masinių žudymų, kur likusieji jos sūnūs ir dukros gal tapo aukomis. Gal kenčia badą ir šalti, o gal dar baisesnių dalykų, kurių mes nei įsivaizduoti negalim.

Kiek mūsų motinų bus po kryžiumi suklupusių šio karo audrai praūžus — sunku pasakyti. Daugelį iš jų karo audra nušlavė kartu su vaikais. Kurios pasiliko gyvos, lauks ir retai kuri sulauks grįžtantį vaiką į namus.

Bet ką tai reiškia šių'dienų Džingis Čanams! Jie mindžioja Lietuvos žemelę su geležinėmis kojomis ir tyčiojasi iš motinų ašarų.

22. IV. 45.
Argentina.

Tamsūs kaip naktis ir šalti kaip ledas tie namai, kurie neturi motinos.

Olimpas Štabinskas

MOTINAI

Yra gyvenime mums ypatingai brangių prisiminimų, bet tur būt mieliausi, tai tie tėviškėje praleisti jaunystės metai. Vien tik gražiąją Lietuvos gamtą prisiminus, jau ilgėsys apima širdį.

Tenai, kada pavasaris nusivelka žiemutės sniegą ir pasakiškai atgyja iš letargo žemė, pasilieja tada srovės, upeliai, sučiulba krūmuose paukščiai. Ir žmonėms linksma pasidaro, jie stebesi ir džiaugiasi, tartum tai pirmą kartą regėtų, nes tenai pavasaris yra brangus ir žmonės jo išsiilgsta.

Su tais tėviškės prisiminimais esti sujungta motina, nes nėra tėviškės jei nėra joje mielos motinėlės.

Motinos dienos šventės reikšmė yra visiems sava, nes čia neturi ir negali būti nuomonių skirtumo, kaip kad ir pačios tėvynės atžvilgiu. Bet yra dar žmonių, kurie mano, kad jeigu tėvynėj buvo jiems nepatinkama valdžios forma, tai ir pati Lietuva būtinai reikia pastatyti po ruso - vokiečio batu ir kad jis ateitų mus mokyti tėvynės meilės bei nurodinėti kaip turime gerbti savo motiną. Bet tikras lietuvis, kuris nors kiek supranta savo tautos didingąją praeitį, žino su kokiu atsparumu Lietuvos liaudis kovojo dėl savo tėvynės laisvės, negalės niekuomet turėt savo galvoje tos išdavikiškos minties, kad pastumti savo tautiečius į svetimųjų jungą. Gal jam nesvarbu, gal jis nebeturi savo motinos tenai, bet turi atminti, jog yra dar daug moterų, kurios yra kitų motinos, jo kaimynų ar tautiečių. Ir jos taip pat vertos pagarbos, nes ir jos, kurios tenai randasi, ypatingai patiria tą didelį vargą ir priespaudą, kuomet reikia svetimiesiems tarnauti ir kęsti jų pažeminimą. Jos laukia paramos ir užtarimo iš užsieniečių, bet yra dar tokių išsigimėlių lietuvių, kurie nenori savo kraštui laisvės.

Mums gaila jų trumparegiškumo. Mes turime gerbti patys save, savo kultūrą steng tis pastatyti aukščiau kitų, o nepasiduoti kitų slopinami. Mūsų tėvynės meną, mūsų gražiąją kalbą, mūsų skambiasias dainas ir patį gimtojo krašto likimą saugoti ne tik nuo pavojų, bet ir nuo žalojimų, nes jei ne patys Lietuvos sūnūs tuo rūpinsis, tai kas gi kitas tai padarys?

Be to, reikia atminti, kad lietuviškumo dvasia išsilaikė mūsų tautoje per ilgus metus gyva, nors buvo ir uždarytos lietuviškos mokyklos, o vienok nežuvo nei savas raštas nei kalba. Augančioji karta pradedamąjį mokslą išeidavo prie motinos verpiamojo ratelio su iš užsienio slaptai atgabentu knygnešio elementoriumi. Reiškia, šeimos žydinyje plito

tautos mokslas ir svarbiausias jo darbuotojas buvo motina, kuri kartais gerai nesuprasdama pačios reikšmės savos kultūros, vien savo motinišku instinktu, savo vaikams lemdama viso gero, šviesdavo tą skurde augančią jaunuomenę, kad galėtų tapti gerais lietuviais.

Jau seniai liūdėsys ir skausmas turi suspaudę pasaulio motinų širdi, nes šis karas yra žymiai žiauresnis ir baisesnis už praėjusį ir daugiau jaunimo žūna. Ir ne vien kovos lauke, bet ir nežmoniškų budelių badu marinami, tyčia kankinami vien dėl keršto, vien iš žiaurumo. Tose koncentracijos stovyklose žūna dar ir šiandien tūkstančiai žmonių. Todėl mes suprasdami tą pasaulio motinų skausmą reiškiame joms gilią užuojautą ir turime viltį, kad pasaulyje bus taika, bet ne tokia kokia buvo po pirmojo Pasaulinio Karo, pagrista gražiais pasižadėjimais, kurių niekas neištesėjo. Ateities taika bus pagrįsta jėga, nes patyrimas parodė, jog tik taip pasaulis taiką gerbia.

Tikime, kad šis skaudus patyrimas dviejų Pasaulinių Karų, laike 30 metų, ganėtinai išmokė politikus ir turės užtikrinti mums pastovią taiką ir ramų gyvenimą.

Todėl turėkite viltį pasaulio motinos, nes vėl ateis ramūs laikai ir arklas, o ne bombos ars žemę, taika ir meilė vėl grįš į pasaulį.

Ir tikime, kad iškovosime vėl laisvą ir nepriklausomą Lietuvą, nors mūsų priešai ir labai to nenori.

Gegužės 6 d. 1945.

Montevideo.

Mano Močiutei

Motin, motinėle, močiute! Koks džiaugsmas apsupa mano širdį, kuomet ištarus viena iš tų žodžių, gauni švelnų, malonų ir gaivinantį jos atsiliepimą.

Dar neradau pasaulyje ir gal nerasiu nieko brangesnio, palyginus su mano močiute, nes ji turi savo širdy kaip ir visos motinos, nematomą meilės šaltinį iš kurio ji mane moko semti gyvenimo medžiagą ir ją teisingai vartoti. Už visas jos pastangas dėl mano laimės ir gerovės, greičiausia, kad niekad tinkamai neatsilyginsiu, nes pralietos ašaros ir pergyventi vargai neturi kainos.

Pagalvojęs apie aną sunkią naštą, kurią tu miela motinėle turėjai pernešti, kuomet mane atnešei į šį pasaulį ir iki išmokau tiesiai užsirišti kaklaraištį, jaučiu savyje, lyg tai mano kūnas staigiai išlindęs iš pirties, pasineria sniego pusnyse.

Oi tu motule, širdele mano!

Kiek saldžių naktelių prasėdėjai prie savo kūdikio, ar jį nešiodama ant savo baltųjų rankų, ar karštai glausdama prie savo širdies, ar teikdama jam savo atidengtos krutinės «medų», ar jautriai niuniuodama melodingas ir žavinčias daineles. Kiek kartų, geltonas ir skaistus tinginys mėnulis, pasigailėdamas tavęs, atsiųsdavo tau kelis šviesos spindulius, kad tęstum tą humanistinį darbą, kuri nusistatei išpildyti.

O kuomet aštrus vėjas linguodavo šiaudinį lušnos stogą ir barbendavo į duris; kuomet antrieji langų stiklai būdavo aptraukti sniegu, o virš langų kabėdavo stikliniai ledo gabaliukai, tu prie mažos ir rūkstančios žibalo lempos, švelniai supdavai kūdikį ir tik kai jį apgaubdavo saldus miegas, padėdavai jį į rūpestingai paruoštą baltą lopšelį, atsargiai apklosčius ir karštai pabučiavus, tik tada atsitraukdavai ieškoti poilsio.

Kokį džiaugsmą turėdavai, kuomet aš pradėjau vaikščioti ir koks didelis skausmas surakindavo tavo širdi kai aš sugriudavau ir susižeisdavau. Ir kaip linksmai šokinėdavau, kuomet tu parėjus iš miesto, parnešdavai «cukierkų» ar «kiškio pyrago» ir labai nusimindavau, kuomet užmiršdaavi parnešti,

Tavo praeitis motule praslinko tarp darbo ir ašarų, tarp vargo ir džiaugsmo. Visos tavo jaunystės dienos buvo sukauptos pasiaukojimui dėl vaikų, kurie nors tik stoja ant to plataus lauko kuriame teks kovoti su gyvenimo neprietankumais ir kad šitame be ribų kovos lauke tavo sūnūs nepaklystų, tu įteikiai jiems laimės žemėlapį ir rūpestingai, nieko nesigailėdama mokinai jį pažinti.

Už visus tavo vargus ir darbus, kuriuos dėl manęs esi pakėlusi, šitoj «Motinos Dienoj» noriu nors tai pareikšti, ką mano širdis tokiame momente diktuoja:

«Kol neužges mano krutinėj gyvenimo šviesa, iki tol tavęs neužmiršiu. Visuomet mylėjau ir mylėsiu kuo karščiau, o mano siela sergės tavo malonų ir linksmą atvaizdą visur ir visuomet.

Ir kuomet metai pradės spausti tavo baltus pečius ir tavo sengalvėlė pasipuoš sidabro plaukais, tada aš tave sergėsiu ir globosiu, kaip tu mane saugojai kuomet buvau mažas. Jeigu man jaunystėj nieko netruko, tavo senatvėj taipgi nieko nestigs.

Tūkstantį kartų tau dėkoju, miela močiute, nes tu mane užauginai sveiką ir diktą vyrą, nustatei mano gyvenimo keliui gaires, lyg didis šviesos fakilas nuolat švieti ir gaivini mano dar nepatyrusius žingsnius, bežengiant man į ateitį. Tu išmokei atskirti gerą nuo blogo, parodei tikrąjį pasaulio veidą, kad lengviau nugalėčiau gyvenimo nepriteklankumus ir laimėčiau laimingą ateitį.

Tu įgyvendinai mano širdyje meilę Dievui ir išmokei Tėvynę mylėti, gerbti jos geradarius ir kovoti už jos Nepriklausomybę.

Amžiais, visur ir visiems tebūna kilnus, brangus, vienintelis ir šventas vardas:

M o t i n a.

P. T.

Ponia L. Graužinienė.

Lietuvos Įgalioto Ministro Pietų Amerkai, Dr. K. Graužinio žmona, pavyzdinga lietuvė motina, tautiškoje dvasioje auklėjanti dvi jaunas dukreles.

Gerb. ponia Graužinienė taip pat yra didelė rėmėja lietuvių tautiniai kultūrinio darbo tarp išeivių, ypatingai literatūros dailės, muzikos ar bendrai lietuvių jaunų jėgų, pasireiškiančių savo gabumais. Ypatingai tuomi ir bendrai visu tuo, kas gali Lietuvai patarnauti, gerb. ponia Graužinienė, lietuvišku nuoširdumu ir motinišku atjautimu sielojasi.

Jaunimo Šventė

Sekmadienį, birželio mėn. 17 d. š. m. patriotinis Urugvajaus lietuvių jaunimas, vadovaujamas maestro Vytauto Dorelio ir jo padėjėjų, savo darbo inauguracijos proga, rengia lietnvių dainų ir kitų įdomybių šventę. Programa bus taip įvairi ir idomi, kokios dar Urugvajuje nėra buvę. Šventė įvyks «Kultūros Draugijos» patalpose ir prasidės 4 val. po piet. Prašomi dalyvauti mūsų tėveliai ir geri lietuviai, kurie prajaučia tautiškam jaunimo darbui.

Vytautas Dorelis

Surengęs turiningą bei įdomią Motinos **Dienos** minėjimo programą ir pasekmingai **joje** pats dainavęs. Jis taipgi yra **vedėjumi** organizuojamo «U. L. Kultūros **Draugijos»** choro, o taip pat ir žurnalo **«Laisvoji Lietuva»** bendradarbis.

Gerb. Vytautas Dorelis kviečia **susipratusį Urugvajaus** lietuvių jaunimą, ateiti **talkon, tautiniai kultūrinio** darbo dirbti.

Arpad E. Craciun

Jaunas smuiko profesorius, žymiausias šio **krašto** smuikininkas, nepaprastai artistiniai **koncertavęs** Motinos Dienos minėjime, 13. V. 1945, «Kultūros Draugijos» patalpose ir **su pianiste**, p-le M. Lenchi akampanavęs **Vytauto** Dorelio dainavimą solo.

Urugvajaus lietuvių kolonija būdama **dėkinga** p. Craciun, kaip ir kitiems programos vykdytojams, nori tikėti, kad dar ne vieną kartą teks jai pasigėrėti tikrai meniška programa ir gabiais jos vykdytojais.

IŠ MONTEVIDEO

MŪSŲ LIGONYS

Jau kuris laikas kaip serga «U. L. Kultūros Draugijos» pirmininko žmona, gerb. M. Liūdžienė, o paskutinėmis dienomis tapo patalpinta į ligoninę, kurioje manoma, kad prisieis operuotis.

Balandžio 18 d. š. m., dirbdamas prie statybos sunkiai susižeidė ilgametis «U. L. Kultūros Draugijos narys ir gabus vaidyla, gerb. Vladas Krikščiūnas. Gydosi savo namuose.

Dienraštis «El Dia» savo laidoje iš 5. V. 45. rašo, kad tarp gatvių Paisandu ir Ejido policija rado sunkiai sužeistą lietuvį Antaną Giedrą, gyvenantį Convención 1212.

Visiems linkime greit ir laimingai pasveikti.

Korespondentas.

PETRŲ IR POVILŲ VARDINES

Rengia kolonijos Petrai «U. L. Kultūros Draugijos» patalpose, c Rio de Janeiro 4001. Specialiais kvietimais iniciatoriai kvies svečius į linksmas Petrynes.

TAI JAU LIETUVIŠKAI

Populiarus, Chicagoj išeinąs žurnalas «Margutis» gražiai suminėjo mūsų žurnalą «Laisvoji Lietuva», pacituodamas nekurias žurnalo vietas, nurodydamas adresą ir paragindamas Amerikos lietuvius užsiprenumeruoti. Iki šiol, tokį lietuviškai draugingą žestą tematėm dienraštyje «Naujienose».

VEDE

«U. L. Kūltūros Draugijos» narys, gerb. Bronius Urbonavičius su p-le Anele Dutkevičiute, šeštadienį, gegužės 26 d. š. m sukūrė šeimos žydyni.

Šiai jaunai ir tikrų lietuvių porai, linkime ilgo saulėto gyvenimo.

Kaimynas.

SEKMADIENIŲ POBUVIAI

Žiemos sezono metu, be žymių lietuvių tautai minėjimų, kurie atskirai ir visuomet daromi, «Urugvajaus Lietuvių Kultūros Draugija», kas sekmadienis rengia kultūriniai lietuviškus pobuvius. Šituos pobuvius, kaip ir kitus draugijos parengimus lanko, rimtosios bei garbingos lietuvių šeimos ir rinktinis kultūringasis Urugvajaus lietuvių jaunimas.

Čia ypatingai lietuviškai ir kultūringai praleidžiamas laikas, todėl kiekvienam pavieniui ar šeimyniniam susipratusiam lietuviui tinka tik tokie pobuviai lankyti:

LIETUVIS URUGVAJUJE

MOTINOS DIENA

Su ypatingu susikaupimu ir rūpestingumu, «U. L. Kultūros Draugija» šiemet paminėjo Motinos Dieną, sekmadienį, gegužės 13 d. savo patalpose.

Minėjimo programą atidarius draugijos pirmininkui gerb. A. Liūdžiui ir išklausius Urugvajaus bei Lietuvos Himnus, kalbėjo «Laisvosios Lietuvos» redaktorius gerb. J. Jazauskas. Savo ilgoj ir turiningoj kalboj, prelegentas vaizdžiai nušvietė dabartinio laiko motinų tragediją, ypač lietuvės Motinos į kurios laisvąją žemę brutalei įsibrovė diktatūrų, iki dantų ginkluotos armijos, žydėjusius Lietuvos sodžius pavertė pelenais, laisvam lietuviui uždėjo diktatūrinės vergijos grandines ir be tūkstančiais vietoje sušaudytų, šimtais tūkstančių lietuvių prievarta ištrėmė iš savo gimtojo krašto. kad kaip vergai dirbtų nacių fabrikuose arba bolševikų Sibiro pusnynuose ar Kazakstano tyrlaukiuose. Taigi jau ir dėl šito, lietuvės motinos yra dviguba tragedija bei dvigubas skausmas. Daugelio žilos galvos išlydėjo savo nelaimingus vaikus, kad su jais dalytis širdgėla ir mirti kokiame nors Maskolijos užkampyje. Daug mūsų motinų bus žuvę šio karo audrose» Čia kalbėtojas paprašė svečius pagerbti motinas atsistojimu ir minute tylos. Gerb. Jazausko kalba buvo rimta, atatinkama momentui ir jaudinanti, todėl jai ir nesigailėta karštų aplodismentų.

Baigus gerb. Jazauskui savo kalbą, jauna lietuvaitė, mūsų kolonijoj jau plačiai žinoma kaipo gabi artistė, p - lė Hortencia Bartnikaitytė ypatingai vykusiai ir meniškai paskambino piano, ir vėliau su Feliksu Grigiuku žavinčiai gražiai deklamavo Motinos Dienai pritaikintus eilėraščius.

Nepaprastai vykusiai ir artistiniai pasirodė ir naujos bei jaunos mūsų kolonijos meno jėgos. Tai p - lė Irena Mikalajūnaitė kaipo pianistė ir jos brolis Aleksandras Mikalajūnas kaipo smuikininkas. Klysta kas sako, kad mūsų kolonijoj labai maža gabaus jaunimo. Jo yra tik jis reikia susirasti ir įvertinus pasukti lietuvybės kryptimi. Panelė Irena Mikalajūnaitė yra neabejotinas talentas, jau toli pažengusi pianistė. Jos technika, gana sunkių kūrinių taip maestriškas ir švelnus perdavimas, pakankamai rodo, kad ši jauna lietuvaitė, jei rimtai atsiduos piano srytiai, neužilgo bus žymi pianistė ir lietuvių pasididžiavimas, kaip ir jos brolis Aleksandras, kad pasiektų smuiko meno viršūnę.

Didelis siurprizas svečiams buuo smuiko profesorius Arpad E. Craciun, pianistė plė Magdalene Lenchi, pianistas Ricardo Perelló, kurie ypatingai artistiniai atliko kelis numerius ir akampanavo Vytautui Doreliui dainas. Apie šiuos žymius muzikos žmones nėra ko kalbė ti. Jie savo vietoj ir jų meniškai atlikti numeriai tiesiog žavėjo publiką. Labai čia pravartu prisiminti gerb. Vytautą Dorelį, kuris šią programą organizavo ir pats taip vykusiai pa sirodė su lietuviškomis ir itališkomis dainomis. Tai maestro ne tik chorą mokinti, paskubomis sudaryti gyva ir sudėtingą programą, bet savo švelniai melodingu ir jau reikiamai išlavintu balsu, ypatingai gražiai ir lietuviškai nuteikė žiūrovus. Daugiau tokių vakarų ir programų. Tikėsim, kad gerb. V. Dorelis savo pasiimtąjį darbą atliks pilnai ir lietuvišku atkaklumu.

Publikos, jau įpusėjus programai prisirinko pilnos patalpos. Tvarka buvo lietuviška ir pavyzdinga.

Dalyvis.

— La Asociación «Uruguay - Lituania» juntamente con el público selecto que asistió al festival en homenaje al dia de las Madres expresa su profundo agradecimieto a la srta pianista Magdalena Lenchi Sauer, al sr. Arpad E. Craciun y al maestro de piano sr. Ricardo Perelló, quienes colaboraron a dicho festival con sus inpecables cualidades artísticas.

La Comisión.

KOLONIJOS DOMEI

Buvusios Urugvajaus Lietuvių «Dr. J. Basanavičiaus» vardo mokyklos knygyno vedėjas nuoširdžiai prašo tuos tautiečius, kurie buvo paėmę minimo knygyno knygų skaitymui, dabar grąžinti, nes yra pertvarkoma pats knygynas ir jo katalogas. Vėliau knygos vėl bus duodamos skaitymui.

Knygas prašau grąžinti «Kultūros Draugijoj». Vytauto Dorelio vardu ir per gerbiamus Praną Tomošiūną ir Petrą Markevičių, pas kuriuos ir skaitytojų sąrašai randasi.

Adolfas Kaušinis
Knygininkas.

Į DARBĄ JAUNIME

Urugvajaus lietuvių kolonijoj jau pradėtas lietuvių choro darbas. Pasiimdamas šį darbą nuoširdžiai kviečiu lietuvius jaunuolius ir jaunuoles ateiti į talką šiam lietuviškam darbui, tai yra prisirašyti prie choro, nes tik sujungtomis jėgomis daugiau padarysime.

Ta proga, prašau Urugvajaus ir kitų kolonijų lietuvius veikėjus bei savų dainų mylėtojus padėti mums šiame darbe, prisiunčiant lietuvių dainų bei giesmių gaidų.

V. Dorelis.

Lietuvis Argentinoje

LANKYSIS PAS KORDOBOS IR ROSARIJO LIETUVIUS

«Laisvosios Lietuvos» bendradarbis ir BALF Skyriaus Argentinoj vicepirmininkas, p. J. Nakutis š. m birželio mėnesio pirmomis dienomis lankysis Rosarijo ir Kordobos lietuvių kolonijose virš suminėtų organų reikalu.

Rp.

NUSIPIRKO ANTRUS NAMUS

Mūsų žurnalo skaitytojai, gerb. Juozas ir Marija Bendorinai, kurie tik prieš pat Velykų šventes grįžo iš Neuquen teritorijos tenai išbuvę apie 18 mėnesių laiko, nupirko iš J ir M. Nakučių namus už 15 600 pezų. Gerb. Nakučiai mano išsikelti gyventi į kitą savo nuosavybę, kuri randasi Palomar miestelyje, arti Buenos Aires.

VYKSTA ATOSTOGŲ

Gegužės 24 d. š m. išvyks į Jungtines Amerikos Valstybes atostogų, kun. J. J. Jakaitis ir Buenos Aires lietuvių parpijos klebonas kun. K. Vengras. Tenai mano išbūti apie 3 mėnesius laiko. Taip pat į Ameriką jau išvyko ir lietuvės vienuolės atostogų. Sykiu su jomis išvyko ir «Laisvosios Lietuvos» skaitytojų gerb. P. E. Buzų dukrelė Janina, kuri ten stos į vienuolių mokytojų seminariją studijuoti pedagogiką

NAUJA LIETUVIŲ KOLONIJA

Rumipal miestelis, kuris randasi maždaug į pietus nuo Kordobos miesto už 114 kilometrų, dar nedidelis. bet pažymėtina, kad jis kuriasi ypatingai gražioj vietoj ji supa aukšti kalnai ir didelis, į tårpkalnes išsišakojęs, švariausio vandens ežeras. Pats miestelis statosi lygumoje ir labai ant geros žemés. kurioje labai greitai auga įvairių rūšių medžiai.

Ir kas svarbiausia, tai kad to miestelio pirmas gyventojas yra lietuvis Juozas Palšis. Jis ten prieš 13 metų buvo kontraktuotas suarti kelius, gatves, aikštes ir apsodinti medžiais, Šiandien Juozas Palšis turi savo nuosavybėje vieną ha žemės, apsodintą vaismedžiais, o apie sodą pušimis ir čipresomis. Ant tos žemės turi puikiai įrengtą iš 7 kambarių pensijoną «Lituania» Jo žmona irgi lietuvé ir auklėja porą šviesiaplaukių sūnų su duktere. Ten pat Rumipalyje gražiai įsikūręs gyvena ir Kazys Mikėnas su žmona ir sūnu. Ir dar keletas lietuvių yra nusipirkę žemės sklypus. O paskutiniu laiku nusipirko pusę ha. Juozas ir Marija Nakučiai, kurie greitu laiku mano tenai statytis gražų vasarnamį.

Rumipalietis.

SPORTO KLUBAS

«Susivienijimo» Sporto Klubas paaugo iki 70 narių. Jam pirmininkauja, Buenos Aires Universiteto, ekonominių mokslų fakulteto studentas S. Šiaučiūnas, kuris padedamas instruktoriaus V. Sajausko ir O. Teppferio, ypatingai smarkiai darbuojasi Ruošiamasi prie didelės sporto šventės, kuri įvyks birželio 9 d. š. m. salione «Roma», c. Sarmiento 99, Avellaneda. Programoje 4 veiksmų veikalas argentinų kalboje «Labios Pintados» ir idomių sporto numerių.

Paskutiniuoju laiku kluban įstojo stud. L. Vaitekūnas su sesute, mokytoja Brone Tuskaitė ir šakmatistas P. Sikeris. Taip pat ruošiasi su kitais klubais padaryti basketball ir šakmatų rungtynes.

Berželis.

PALIKOM ATVIRU

«A. L. Balsas» parsiduoda, jei tik kas jį perka. Jis buvo siūlomas «Susivienijimui L. A.» už 5000 pezų (su visu Norkum), bet «Susivienijimas» nenumaté galimybés pirkti, taigi šis klausimas taip ir paliko atviru.

Berželis.

RENGIASI

«Susivienijimas» sparčiai rengiasi prie savo metinių iškilmių, kurios įvyks liepos 21 d, teatre «Roma» c Sarmiento 99, Avellaneda. Programą sudarys vaidinimai, dainos, sporto numeriai, scenos šokiai ir deklamacijos bei kiti įvairumai.

Berželis.

PADIDÉJO KOLONIJA

Balandžio mėn. š m , Lietuvos Pasiuntinybės sekretoriaus p. A Grišono šeimą aplankė garnys ir paliko ponei L. Andrijauskaitei - Grišonienei sveiką ir gražią dukrelę Viktoriją Linkim jai laimingai augti ir lietuviškoj dvasioj bręsti.

TIEK APMOKÉJO

«Susivienijimas», šių metų pirmų trijų mėnesių laikotarpyje, išmokėjo savo sirgusiem nariam virš tūkstanties dviejų šimtų pezų pašalpų ir daktaro íšlaidų.

Berželis.

ARGENTINOS LIETUVIAI, kuriems patiko «Laisvoji Lietuva» prašomi užsiprenumeruoti, nes kreditan žurnalas nebebus siunčiamas.

Lietuvis Brazilijoj

Kaip Minėjom Vasario 16

Kaip kiekvienais metais, taip ir šiemet 16 Vasario mūsų kolonijoje buvo paminėta taip kaip vietos santvarka ir salygos leido.

Iš pat ryto, Konsulatas pasipuošė plėvėsuojančia Lietuvos trispalve veliava.

Maž daug tuo pačiu metu lietuvių bažnyčioje, Villa Zelinoje, buvo atgiedotos egzekvijos ir atlaikytos šv. Mišios už žuvusius lietuvius šio karo audroje. Vakare — 7. 30 val. už mirusius, toj pačioj bažnyčioj, atkalbėtos maldos, pasakytas pamokslas ir prie gražiai papuošto katafilio, iškilmingai, pagiedota «Libera me Domine». Visas religines apeigas atliko lietuvių bažnyčios klebonas kun. P. Ragažinskas, dalyvaujant Bendruomenės chorui, muziko J. Stankūno vadovaujamam.

Be to, nežiūrint, kad Lietuva šiandien okupuota yra ir kad norima jai primesti Maskvos jungą, bet didžioji Brazilija ta skaito tik laikinu apsireiškimu. Todėl ir 16 Vasario proga p. A. Polišaitį — Lietuvos Konsulą San Paulyje sveikino: Vietos valdžios atstovai, Diplomatinio Korpuso nariai, Lietuvos bičiuliai, draugai ir šiaip mūsų tautiečiai. Brazilijos įtakingoji spauda, ypatingai populiarus dienraštis «A Noite» labai palankiai ir reiškiančiai viltį, kad Lietuva atgaus savo nepriklausomybę, rašė Vasario 16 proga.

Vakare, Seselių Pranciškiečių mokykloje įvyko pilietinis Lietuvos Nepriklausomybės minėjimas. Dalyvių prisirinko pilna salė Meninę dalį atliko Bendruomenės choras diriguojamas muziko J. Stankūno.

Zelinietis.

BAIGĖ KONSERVATORIJĄ

Pabaigoje pereitų metų baigė Sao Paulo Valstybinę Konservatoriją — fortepijono ir kompozicijos skyrius su maestro titulu mums Brazilijos lietuviams gerai pažįstamas Juozas Stankūnas. Dabar jis vadovauja mūsų chorais ir tinkamai skleidžia skambiąją lietuvių dainą plačiosios Brazilijos padangėj. Naujai ir taip svarbiai mūsų meno pajėgai linkim sekmingos darbuotės ir gražios ateities jo mėgiamojo darbo srityje.

SUSIRAŠYTI

Turimomis žiniomis Italijoj veikia lietuvių draugija «Lithuania», kuri nori užmegsti ryšius su užsienyje esančiomis lietuvių organizacijomis.

Kadangi Konsulatas, kalbamos organizacijos tikslaus adreso neturi, tai užinteresuotiems asmenims patariama šiaip adresuoti:

«Legazione di Lituania, presso la Santa Sede, via Barnaba Oriani, 87. Roma, Italia. Prašyti perduoti Lietuvių draugijai «Lithuania».

PAIEŠKO

Lietuvos Konsulatas Sao Paulyje paieško Vytautą Matulevičių, gyv. Sao Paulo mieste. Minimas asmuo kviečiamas artimiausiu laiku atsilankyti, darbo valandomis Konsulatan. Rua Jaguaribe, 477, Sao Paulo.

LAIŠKAS IŠ LIETUVOS

Turimomis žiniomis «J. Frizzo Cia» bankiniuose namuose yra atėjęs, šiomis dienomis laiškas Feliksui Pileckiui, gyvenančiam Sao Paulyje. Tad, pastarasis prašomas, minimą laišką atsimti.

ARTĖJA RINKIMAI

Brazilija, kaip Jungtinių Tautų narys ir sąjungininkė demokratinių valstybių, kovojančių prieš nacifašizmą, paskutiniuoju laiku ėmė ruoštis perėjimui prie demokratinės valdymosi formos. Tuo būdu, imta ruošti rinkimų įstatymas, kuris būsiąs greit paskelbtas. Paskelbus rinkimų įstatymą, bus renkamas Respublikos Prezidentas, o vėliau parlamentas.

Tuo tarpu panaikinta jau spaudos cenzūra, pasėkoj ko, prasidėjo didelis demokratinių sluoksnių judėjimas, kurie aktyviai ruošiasi būsimiems rinkimams.

Extra Žinia

Lietuvos Ministras Pietų Amerikai Dr. K Graužinis gavo iš San Francisco telegramą, kurioje praneša, kad Lietuvai Vaduoti Są junga ir Amerikos Lietuvių Taryba sudarė bendrą delegaciją kovai už Lietuvos Laisvę ir Nepriklausomybę San Francisco pasaulinėje konferencijoje.

Tos bendros delegacijos pirmininku yra adv. F. Laukaitis ir sekretorium — Marija Kižytė.

Lietuvos Ministras į tą telegramą atsakė, linkėdamas laimingos darbuotės dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės ir pareikšdamas džiaugsmą, kad nors lemiamoje lietuvių tautai dienoje Suvienytų Amerikos Valstybių lietuviai rado bendrą kalbą ir bendrą reikalą vieningai stoti į kovą už savo Tėvynės Lietuvos teisės.

J. N.

Kaip gyvena ir veikia mūsų broliai Amerikos šiaurėje

SIAURINĖS AMERIKOS LIETUVIŲ PATRIOTŲ ISTORINIS ŽYGIS.

Lietuvos Generalinio Konsulo New Yorke leidžiama «Spaudos Apžvalga» 23 nr. paduoda sekančias žinias iš S. Amerikos lietuvių veikimo:

Kovo 30 d. «Vienybėje» Tysliava rašo: «Tai kas Amerikos Lietuvių Misijos pastangų dėka, praeitą savaitę įvyko Washingtone, bus įrašyta istorijoj. Amerikos lietuvių istorijoj dar nebuvo atsitikimo, kad jų skundo dėl tėvų krašto laisvės pasiklausytį būtų susirinkę 80 kongreso narių. Žodžiu, Amerikos Lietuvių Misijos darbai ir žygiai Washingtone buvo sekmingesni, negu tikėtasi.

Tai, be abejonės, džiugina kiekvieną lietuvį, nuoširdžiai trokštantį padėti savo senajai tėvynei Lietuvai.

Kovo 30 «Vienybė» įdėjo A. S. Trečioko korespondenciją iš Washingtono apie Amerikos Lietuvių Misijos darbus Washingtone, kurioje sako: «Kovo 23 d., 2 val. po pietų, į «Hotel Statler» susirinko apie 150 Amerikos lietuvių karių motinų pasitarti dėl dalyvavimo peticijos įteikime ir Rooseveltienės priėmime Baltuose Rūmuose. Dalyvauti galėjo tiktai 100 moterų, ir, išsirinkusios pirmininke Oną Biežienę, 4 val. po pietų nuvyko pas Rooseveltienę. Peticijas padėjo nunešti adv. A. Olis ir Al. Kumskis.

Amer. Liet. Misijos bankiete dalyvavo 70 kongresmanų ir 10 senatorių. Viso bankiete dalyvavo virš 400 asmenų. Al. Kumskis atidarė, P. J. Zuris vadovavo bankietui. Kalbas pasakė Liet. ministras P. Žadeikis ir adv. A. A. Olis. Pastarasis pasakė nepaprastai svarbią kalbą, kurią senatorius Charles W. Tobay (respublikonas iš N. H.) žadėjo įdėti į «Congresional Record». Kongresmanai dalyvavo iš 32 valstybių ir sėdėjo prie stalų su savo valstybių piliečiais lietuviais.

Kovo 24 d. 10 val. ryto — Hotel Statler, Federal Room — pradėtas Amerikos Lietuvių Misijos suvažiavimas. Al. Kumskis paprašė adv. A. A. Olį paskambinti Amerikos ir Lietuvos Himnus ir visus dalyvius giedoti. Po himnų Al. Kumskis perstatė Illinois valstybės kongresmaną Kelly kalbėti. Kongresmano Kelly kalba buvo transliuojama per radiją. Kongr. Kelly baigus kalbą, Al. Kumskis paprašė adv. A. A. Olį pirmininkauti. Advokatas Olis pirmiausia paaiškino apie Misijos reikalingumą, kas yra atlikta nuo New Yorko Seimo iki šio Amerikos Lietuvių Misijos suvažiavimo ir kas yra reikalinga atlikti Lietuvos bylos naudai. Pirmininkas Olis paprašė kitus narius padaryti pranešimus. Be to, kalbas pasakė: Stasys Gegužis ir Juozas Tysliava. Po Juozo Tysliavos kalbos buvo renkamos aukos. Suma aukota virš $ 6.000 Aukas priėmė Dr. M. J. Colney, o užrašė J. Kripas. Buvo atsiųsta daug sveikinimų su aukomis. Misiją sveikino Ohio ir Illinois valstybių gubernatoriai, Lietuvos ministras P. Žadeikis, pakviesdamas Misijos dalyvius į Pasiuntinybės rūmus.

Atstovų siuntimo reikalu į San Francisco konferenciją įgaliota rūpintis Amerikos Lietuvių Misijos valdybai. Nutarta turėti Amerikos Lietuvių Misijos atstovas Washingtone.

Aleksas Banys iš Cleveland, Ohio yra surinkęs 12 000, o Ona Vilkienė iš Detroito — 5 000 parašų peticijai. Abiem Amerikos Lietuvių Misija padėkojo.

Uždėti vainikai ant leitenanto Harris ir Nežinomo Kareivio kapų Arlingtono kapuose, Washington, D. C. ir pagerbti kiti mirę žymūs lietuviai.

Suvažiavimas pavyko geriau negu buvo tikėtasi.

Amerikos Lietuvių Misijos suvažiavimas uždarytas Amerikos ir Lietuvos himnais. Vakare A. L. M. dalyviai buvo priimti Lietuvos Pasiuntinybėje.

Be to, kovo 30 d. «Vienybėje» rašo: «Amerikos Lietuvių Misijos» kongresinėje vakarienėje, kovo 23 d., Washingtone, Lietuvos ministras P. Žadeikis pasakė kalbą, dėl kurios rytojaus dieną, Atstovų Rūmuose, Thomas D. Alesandro iš Marylando, padarė specialų pareiškimą. D. Alesandro pareiškimo ir Lietuvos ministro kalbos tekstai buvo patalpinti Amerikos Kongreso žurnale «Congresional Records».

J. N.

MOKYTOJO LAIŠKAS

Mokytojas Antanas Venclovas rašo iš Smilgių savo giminaičiui į Ameriką:

«Pas mus karas. Jo aprašyti negalima, reikia pačiam jo kančias išgyventi. Mes dar visi gyvi. Janeliūnai gal jums iš Rusijos parašys — juos mobilizacija paėmė. Ir Stasės vyrui reikia stoti. Aš dar esu dabar pas Janeliūnienę; jei dar leis mokytojauti, tai gal čia kur paskirs, nors frontas netoli. Jei sulauksime karo galo gyvi, tada gal kaip iš baisaus sapno pabudęs pradėsiu gyventi, bet labai maža vilties. Turbut visiems teks išeiti į karą ir jus grįžę iš Amerikos niekur nerasite mūsų kapo Juk jau per mūsų žemę du kartu praužė frontas ir nebesugeria žemė kraujo ir žmonių ašarų.

APIE KNYGAS

Kostas Stiklius rašo savo giminiečiui Amerikoj, kurio laišką išspausdino dienraštis «Naujienos», sausio 25 d. Tenai rašoma:

«Dabar Lietuvoje laikraščių ir knygų yra tikras badas. Jei jus turite kokių turite, padarysite dideli gera, jeigu mums prisiųsite jų. Būtų gerai, kad ir ne lietuvių kalboj, prisiųstumet mums jūsų perskaitytas knygas.

LAIŠKAS IŠ SIBIRO

Gruodžio mėn. 27 d. gautas nuo agronomo Felikso Grumbino laiškas iš Sibiro, kuriame jis rašo: «Draugas Bičiuli, Anicetai. Sužinojęs iš Baltrušaitienės Tamstos adresą labai prašau Jus, kaip galėsite greičiau, pranešti mano žmonai šiuo adresu: Lietuva. Utenos apskr. Užpaliai Basanavičiaus gatvė Nr. 20, kad jos vyras agronomas Feliksas Grumbinas yra gyvas ir sveikas ir gyvena Sibire, Jakutijos ASSR ir dirba Ustijansko ribzavode ir laukia tos dienos, kada vėl galės susitikti su savo žmona - Elyte. Už šį didžiausį man patarnavimą būsiu Jums visą amžių labai dėkingas ir gal kada nors galėsiu atsilyginti. Dabartiniu momentu galiu pareikšti tik nuoširdų dėkui. Jeigu Jūsų neapsunkins, parašykite ir man keletą žodelių šiuo adresu: USSR. Jak. ASSR. Ustiyanskii Ribzavod, Kresti, Feliksas Grumbinas Už patarnavimą iš anksto dėkoju.

Jūs gerbiąs F. Grumbinas.

PLANAS LIETUVAI ATSTATYTI

Arba kaip manoma įvesti tvarką apvalius Lietuvą nuo visų okupantų.

«Vyriausis Lietuvai Išlaisvinti Komitetas» savo deklaracijoj skelbia:

1. Lietuvių tautos egzistencijai būtinai reikalinga laisvė ir valstybės nepriklausomybė.
2. Tas faktas, kad 1940 metais Lietuvą buvo okupavę ir laikinai pavergę rusai, šiandien neturi jokios galios, nes 1941 metų birželio 23 d. lietuvių tautos sukilimas prieš bolševikus jų «tarybinę valdžią» sugriovė ir sudarydamas Laikinąją Lietuvos Vyriausybę atsteigė nepriklausomą Lietuvos respubliką.
3. Išlaisvinus Lietuvą iš nacių okupacijos, laikinai veiks senoji Lietuvos konstitucija, iki ji teisėtu keliu bus pakeista.
4. Laikui atėjus, Lietuvos vyriausybė bus sudaryta koalicijos pagrindu, politinių grupių susitarimu.
5. Lietuvos valstybės santvarka bus demokratinė.
6. Prezidento ir Seimo rinkimų įstatymai bus pakeisti pagal demokratinius principus.
7. Kraštui susitvarkius, tuoj bus imtasi priemonių saugoti kraštą nuo ardančiųjų bolševizmo ir kitų reakcinių veiksnių.
8. Bus atkurta Lietuvos kariuomenė.
9. Tuo tarpu Vyriausis Komitetas palaikys glaudžius santikius su Amerikos lietuviais ir Lietuvos Atstovybėmis užsieniuose.

VISUR DABAR RANDASI LIETUVIŲ

Londonan atvyko keli lietuviai, kurie praneša, kad išlaisvintoj Prančūzijoj esą apie 8000 lietuvių, kuriuos vokiečiai atgabeno tenai darbams dirbti. Tie lietuviai dabar esą laikomi koncentracijos stovyklose, kaipo karo belaisviai. Sovietų agentai kalbina tuos lietuvius grįžti atgal į Lietuvą, o gal į Rusiją, bolševikams dirbti.

Londono žiniomis, Lietuvoje dabar visai mažai žmonių beliko. Apie 500 000 lietuvių pabėgo Vokietijon. Jie bėgo tuo įsitikinimu, kad nors ir į peklą, bile tik ne bolševikų terore.

Likusius žmones bolševikų žvalgyba iš Lietuvos deportuoja. Lieka tik seneliai ir paliegėliai. Kraštas nežmoniškai plėšiamas. Bolševikams įsakyta vietoje susirasti maisto. Lietuviai požemio partizanai veikia ir toliau. Yra daug bolševikų dezertirų.

Šikšnosparniai.

oficialus organas RAULO ir RŪKO.

DABAR LIETUVOJ DAINUOJA

Leiskit į Sibirą, leiskit pas savus,
Ten kur meškos peri snieguose vaikus.
Pirm negu iš Kremliaus saulė patekės,
Komisaro kriukis ant pečių skambės.

Čia jausmai man žuva, gero nematy,
Leiskit į Sibirą kojas pakratyt...
Jau man nusibodo buržujus matyt,
Leiskit į Sibirą po sniegus braidyt.

Tegul sau kacapai vargsta Lietuvoj,
O man bus ten rojus Sibiroj šaltoj.
Barake gyvensiu mažai valgysiu
Ir griešnąjį kūną maišu pridengsiu.

Leiskit į Sibirą, leiskit pas rusus,
Ten užsiauginsiu barzdą ir ūsus
Laikraščius bei knygas, viską užmiršiu
Ir Sibiro taigoj iš bado mirsiu.

Pagal Pūstapėdį

— «Darbas» rašo: «B. Š. ir I. J. sukūrė šeimos židinį. Iš savo pusės, šiai lietuviškai porai linkime ištesėti laimę».

Mes, iš savo pusės irgi pasakysim: «O kas gi jums per bėda, besarmačiai. Ar jie ištesės ar ne, bet «Darbo» peckelių nesiklaus. Komūnos čia nelaukite.

— «Švęsdami vokiškų fašistų supliekimą (Berlyno užėmimą), nepamirškime savo broliškos paramos tiems, kurie už mus liejo prakaitą ir kraują»! Taip parašė «Darbas» savo paskutiniame numeryje, taip jo salamoniškos galvos ir padarė.

Kas ėjo per Avenidą 18 de Julio, tas matė ir įsitikino, kad broliškos peramos visai neužmiršta. Ne tik išdaužyti prekybos įmonių langai, bet ir prekės išplėstos. Dabar Urugvajaus lietuviai ir sako, kad darbiečiai aukų neberinksią visus metus, o vienas iš «Darbo» vadų man taip paaiškino: «Ir ko jus kito norit. Mes kovojam prieš kapitalą, tai jo dalį ir sunaikinom. Dabar ateis eilė lietuviškiems buržujams, kurie mums skelbimus duoda».

Aš padėkojau draugui vadui už atvirumą ir visiškai supratau, kad «draugai» pamokins ir lietuviškus «buržujus», kurie duoda skelbimus «Darbui».

— Savo laiku, neišpasakytai «mokytas» bolševikas. Gimbutas su Norkumi «Balse» rašė, kad rusams okupavus Lietuvą, darbininkai buvę vežiojami lėktuvais į darbą ir kanareikų liežuvėlių kotlietais maitinami.

«Darbas» paskutinėj savo laidoj visai atbulai rašo. Jis sako, kad «dėl nebuvimo susisiekimo priemonių Vilniuje, yra labai didelių sunkumų, pristatant produktus į krautuves». Tas pats «Darbas» sako, kad Maisto Prekybos vadovybė jau įsigijusi keliatą kumelkų prekių išvežiojimui, bet kur tie orlaiviai, automašinos, kamionai ir kitkas taip ir nesako, kaip nesako, kad su keliolika bolševikiškų kumelkų nieko Vilniuje, nieko neužkiši. Kurie jų didesni melagiai, Gimbutas su Norkumi, ar «Darbo» salamonai, patys skaitytojai pasakys.

Moteris: — Kodėl tu mielasis, tuojau išeini iš kambario ir stovi tarp durų kai tik aš pradedu dainuoti?

Vyras: — Aš išeinu į tarpdurį kaimynams pasirodyti, kad tie nepamanytų jog aš tave mušu.

Ji: — Prisiekiu tau, kad esi pirmas vyriškis, kurį taip myliu!

Jis: — Tikiu tau, mylimoji.

Ji: — Koks tu geras, nes esi pirmas vyriškis, kuris tai patiki.

Vaikas: — Mama, kaip vadinasi toji stotis, kurią pravažiavom?

Motina: — Nevargink manęs vaikeli, ką aš galiu žinoti. Ir tau nereikia žinoti.

Vaikas: — Man tai nereikia, bet tamstos mamyte, tenai iškrito rankinukas su pinigais man žaidžiant.

Juozas: — Sakyk Vincai, kur buvai šituos tris mėnesius?

Vincas: — Kalėjime sėdėjau.

Jonas: — Na, tai už ką?

Vincas: — Už politiką.

Jonas: — Ką gi taip politikavai?

Vincas: — Per Berlyno paėmimo šventę buvau įlindęs krautuvėn ir pavogiau tris poras moteriškų baltinių.

Visiems darbiečiams įsakoma kviesti į klubą tik amerikiečius jūrininkus, o dėl ko, tai dėdė Rūkas greit paaiškins.

ĮDOMŪS SVEČIAI

Mūsų redakciją, šiomis dienomis aplankė gana originalūs ir įdomūs svečiai. Tai dėdė Raulas ir dėdė Rūkas, abu atvykę su nepaprastais reikalais, pasidarbuoti mūsų kolonijoj. Dėdė Raulas paglostė savo vidutinę barzdelę, padaužė pypkę į kairiojo nykščio nagą ir tarė mūsų redaktoriui: «Matai, tavorščiau, aš esu Mikalajauskas saldotas. Ščirai ir vierniai služijau ciesoriui Mikalojui, tai prisiekiau ir jo ciesoriškai didenybei, šviesiausiam Osipui Visarijonovič Džiugašvili Stalin ir jo pravoslavnai vierai. Vedlug to, mano senas tavorščius Paleckis išdavė man dastaureniją ir pavietrio mašina atsiuntė Urugvajun, kad padaryčiau parėtką tarp Desgraciados pusbernių, kurie iš durnumo pametė Stalino daskanalastės kelią ir nukrypo į neišpasakytus zbitkus».

Mūsų redaktorius patikrinęs Raulo įgaliojimus ir užfundijęs pypkę tabokės ir vėl užklausė Raulą: «Būtų įdomu žinoti, kaip gi taip labai nukrypo nuo Stalino linijos tamstos pavaldiniai ir kokias nedorybes ėmė daryti, kad Paleckis buvo priverstas tamstą siųsti kaipo specialų įgaliotinį?

«Užimtų daug čėso, kurio dabar aš labai neturiu», atsakė Raulas trumpai paaiškindamas: «Jie su tom almužnom labai zbitkavoja ir padarė didelę sarmatą parašydami netikusi donosą mūsų paslui prieš «Laisvąją Lietuvą». Jei dėl šito mano patriotiško darbo duosi man vietos savo gazietoj, tai vėliau aš viską smulkiai išdumočysiu».

«O šis antrasis, kas per vienas? pasiteiravo mūsų redaktorius.

«Tai klasiniai nesusipratęs Rūkas nuo Alvito», skubiai paaiškino Raulas. «Jis nenori, kad ruskiai Lietuvą valdytų, o nori, kad patys lietuviai valdytusi. Su šituo Rūku mes jau seniai sporą vedam, taigi ir dabar aptarsime svieto marnastis, kas vedlug mano rokundos duos didelį apšvietimą Desgraciados pusbernįams ir apvienys lietuvišką giminę po stališkos saulės tamsybe», užbaigė savo labai išmintingą paaiškinimą Raulas.

Rūkas pasiaiškino, kad Lietuvoje jis buvęs lietuvių partizanų būrio «Kovas» vadu. Kariavęs su naciais ir bolševikais už Lietuvos laisvę. Buvęs sužeistas ir patekęs rusų nelaisvėn, bet laimingai pabėgęs. Dabar jau dirbąs frigorifike ir neatsisako protarpiais su Raulu susitikti, kad pasikalbėjus.

Po vizito mūsų redakcijai, Raulas ir Rūkas išvyko atminčiai nusifotografuoti. Mūsų reporteris nebenugirdo smulkių rezultatų jų pasikalbėjimo su redaktorium, bet labai galimas dalykas, kad jau sekančiame «Laisvosios Lietuvos» numery pamatysime šitų dėdžių paveikslą ir išgirsime jų išmintingus pasikalbėjimus.

«Vamos aver», kaip tie dėdės imsis mūsų reikalus tvarkyti.

LEGALĖS IR NELEGALĖS

Visaip garsus Norkus, Ožinsko «Balse» rašo, kad jis girdėjęs buk Buenos Aires esą organizuojamas BALF skyrius iš «popierinių organizacijų ir pašalpinių lėšų dorojimui». Ne popierinės organizacijos: esąs Norkaus su Ožinsku «klubas», o «vienintelis legalus laikraštis «Balsas». Norkus teisingas kaip žydo bezmėnas. Jeigu kiti Argentinos lietuvių laikraščiai Norkui ir Ožinskui neduoda pelno, tai jie ir nelegalūs.

O dėl BALF skyriaus steigimo, tai ir bereikalo Argentinos lietuviai vargsta. Reikia Ožinskas paskirti to skyriaus pirmininku, o Norkus iždininku ir viskas bus «orait». Norkus ne tik pinigus sutvarkys puikiai, bet magaryčioms daugeli dar ir Amerikon nuveš. Tokius lietuvybės darbus Norkus gerai išmoko Kaune, Laisvės Aleja 9. Tuomet ir visa spauda bus legalė ir visos organizacijos ne popierinės, o metalinės

PARDUODA NORKŲ

Mūsų korespondentas iš Argentinos rašo, kad Ožinskas pasiūlęs «Susivienijimo» draugijai savo «Balsą» ir Norkų pirkti. Už šitą prekę Ožinskas paprašęs 5.000 pezų. «Susivienijimas» padaręs kontrą pasiūlymą, tai yra sutikęs mokėti Ožinskui 5.000 paragvajiškų pezų, bet be Norkaus.

BADŽISTU KLUBAS

Norkus, Ožinsko «Balse» rašo, kad girdi «demokratiniai Urugvajaus lietuvių visuomenės veikėjai» nutarę tverti «Urugvajaus Lietuvių Badžistų Klubą». Nieko nelaukęs, šikšnosparnių reporteris Rūkas tuojau ir nuvyko pas «demokratinius veikėjus», kad gavus tikrų informacijų. Dideliam Rūko nusistebėjimui, jis radęs tik vieną tokį «slauną demokratinį veikėją», kuris esąs jau perėjęs trejes devyneres partijų ir klubų.

Rūkui «demokratinis veikėjas» paaiškinęs, kad, greičiausia tai būsiąs Ožinsko iškrėstas šposas. «Tartis, tai mes tarėmės su gerb. Norkum, bet ne badžistų klubą tverti, o važiuoti į Braziliją negrų čiepyti» užbaigęs «demokratinis veikėjas».

NIEKO NESISKIRIA

Vienas bolševikų komisaras Kaune, paklaustas ar Rusija turi apelsinų paaiškino:

«40 fabrikų dieną ir nakti dirbą Rusijoj apelsinus». Gi Norkus paskutiniame savo «gazietos» numeryje parašė, kad 4. 21., lietuvių vakarėlyje buvęs Sovietų ministras N. Gorelkin su žmona. Pas mus tat ir kalbama: «Ot būtų įdomu, kad Norkus nors kartą parašytų teisybę».

Taip, vietoj garbinęs raudonuosius okupantus, imkis nors kiek tiesos rašyti.

TINTORERIA Y SOMBRERERIA

- ANDES -

de

Antonio Yankus

ANDES 1257 — TEL. 8-18-03

Moterų ir vyrų rūbų valymas. Visų rūšių skrybelių valymas ir reformos. Kostiumų ir paltų išvertimas. Lietuviams nuolaida.

ADOLFAS KAUŠINIS

Vienintelis lietuvis Urugvajuje, turintis Elektros Stoties teises.

Atlieka:

Visus elektros įrengimus ir pataisymus. Lietuviams Didelės Nuolaidos.

c. Velsen 4470. Malvin.

Telefonas: -- 40 23.39. —

KAUNAS

Pieninė ir Alinė

Andriaus Aleknos

c. Bogota 4001, esq. Belgica

CERRO.

Visuomet švieži produktai, ekonomiškos kainos, skubus patarnavimas. Pasitikrinkit.

LIBRERIA

ESAS

Geriausių pasaulinių rašytojų knygos. Įvairūs popieriai: kartonas, celefan ir kt. Rašomieji dalykai ir mokyklų reikmenys Atvirutės, albumai. Užsakymus siunčiam ir paštu. Privaža tranvijai: 7. 9 12 ir 61.

Arenal Grande 2535
Tel. — 27755. — Montevideo.

Cesna Radio

Adolfas Česna
— Radio Technikas —

Gamina radio aparatus ir taiso senus, rūpestingai ir prieinamomis kainomis. Parduoda ir išsimokėjimui.

C. San Fructuoso 1827.

Montevideo.

PETRO ir BRONIAUS

Evovlucku

Pieninė – Bar — Almasenas
calle **Berna** 1860,
Villa del Cerro
Telefonas: — 22. 11. 94 —

Kamionai perkraustymui kiekvienu pareikalavimu, įvairūs pieno ir kiti maisto produktai, vietos bei užsienio gėrimai, ekonomiškos kainos, skubus ir sąžiningas patarnavimas. Mėgstama Ceros lietuvių užeiga.

Laikrodininkas - Fotografas

Vladas Markevičius.

c. Ituzaingó 1276

Montevideo

Taiso laikrodžius ir daro fotografijų padidinimus paišeliu bei alėjiniais dažais, pigiai, skubiai ir gerai.

AR ZINOTE KĄ RASO

"KELEIVIS"

AR ZINOTE, kodėl vieni jį giria, kiti keikia, bet visi mėgsta jį skaityti?

„KELEIVĮ" žmonės mėgsta dėl to, kad jis niekam nepataikauja ir nesibijo teisybę skelbti

Zmonių mulkintojus ir apgavikus jisai lupa be jokio pasigailėjimo

Be to, jame rasi visokių patarimų, pamokinimų, gražių eilių, įdomių paveikslų ir žinių iš viso pasaulio.

Kainuoja tik $2 50 metams.
Adresas toks:

"KELEIVIS"

636 BROADWAY
SO. BOSTON, MASS.

LD 278
1945, Nr.7

Bodega y Viñedos

de VALENTIN CARNE e HIJO

VINO NATURAL

Redención Melilla — Tel. 22-00-35

Visi lietuviai tik čia perka, nes duodama gera prekė, ekonominė kaina ir skubus bei mandingus patarnavimas·

Foto Arte "ESBA"

Čia ir lietuviai fotografuojasi visuomet.

GRECIA 3432 – CERRO - Tel.: 22 10 54

RŪBŲ SIUVYKLA

JUOZAS MIKALAJŪNAS

Savininkas

Gobernador del Pino 4511 LA TEJA

MONTEVIDEO

PROVISION

Vilnius

JONO ir ONOS SCESNULEVIČIŲ

calle Vizcaya 4149 esq. Berna

Cerro.

FUNDICION PRADO

Fundición de Bronce Mecánico Aluminio y Herrajes en General·

Sección Mecánica y Estampados. Matrices de Todas Clases. Y Para Toda Industria.

Eduardo Jusys

Molinos de Raffo 475·

Teléfono 22 - 53 - 05

MONTEVIDEO

IMPERIAL

GARINĖ RŪBŲ VALYKLA

Rūbų išvalymas sulig "Duplex" sistema Šermenų rūbai. Dažymas ir reformavimas skrybelių ir kostiumų. Nematomas užadymas skylių bei perplėšimų. Lietuviams nuolaida: tik $ 1.50 kostiumo išvalymas ir išprosymas.

Centralinis Namas:

calle EJIDO 1241 Tel. 91-9-10

skyrius ir dirbtuvės:

Avda. BRASIL 3092 MONTEVIDEO

Joyería Oriental

DALMIRO BORSANI

Savininkas

Parduoda laikrodžius, žiedus brangakmenius, fantazijas, aukso išdirbinius su įrašais vardų. Taiso laikrodžius ir papuošalus.

SARANDI 644 - MONTEVIDEO Tel. 8-05 52

Restaurant y Pensión Gran Bretaña

Juozas Ramonas

Savininkas

Geriausia vieta lietuviams turistams atvažiuojantiems iš Argentinos. Sveikas valgis. Švarios lovos paviениam ir erdvūs kambariai šeimynoms.

JUAN CARLOS GÓMEZ 1266

Telefono: 8 - 39 - 05